

Cirkulärnr: 2006:37
Diariernr: 2006/1586
Handläggare: Kristina Jennbert
Avdelning: Avd för vård och omsorg
Sektion/Enhet: Sektionen för vård och socialtjänst
Datum: 2006-06-20
Mottagare: Kommunstyrelsen
Socialnämnd
Äldreomsorg
Handikappomsorg
Revision
Rubrik: Ny lag om kommunal befogenhet att tillhandahålla
servicetjänster åt äldre samt Parbogaranti införd i
socialtjänstförordningen

CIRKULÄR 2006:37

Avd för vård och omsorg
Sektionen för vård och socialtjänst

Kommunstyrelsen
Socialnämnd
Äldreomsorg
Handikappomsorg
Revision

Ny lag om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre samt Parbogaranti införd i socialtjänstförordningen

Bakgrund

Riksdagen beslutade den 30 maj i enlighet med förslaget till ny lag i propositionen Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre (prop2005/06:115, bet. 2005/06:SoU26).

Ny lag den 1 juli 2006

En ny lag med innebörd att ”kommunen får befogenhet att utan föregående individuell behovsprövning tillhandahålla servicetjänster som är avsedda att förebygga skador, olycksfall eller ohälsa åt personer som fyllt 67 år och som inte utgör personlig omvårdnad” träder i kraft den 1 juli 2006. Kommunen får ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnad.

I lagen framgår vidare att ”den eller de nämnder som avses i 2 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen skall ha hand om verksamhet enligt denna lag” samt att ”denna lag inte inskränker de skyldigheter som en kommun har enligt socialtjänstlagen”.

Servicetjänster – hemtjänst

Enligt regeringens mening är det särskilt angeläget att kommunerna har laglig möjlighet att på ett enkelt sätt, utan föregående behovsprövning, tillhandahålla servicetjänster för att förebygga skador, olyckor och ohälsa. Kommunen får en befogenhet – ingen skyldighet att tillhandahålla sådana servicetjänster med avgränsningen att tjänster som utgör personlig omvårdnad inte omfattas. Det bör, enligt propositionen, inte närmare regleras t.ex. i vilken omfattning, när, hur eller

Sveriges Kommuner och Landsting

118 82 Stockholm, Besök: Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, Fax: 08-452 70 50
info@skl.se, www.skl.se

Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet i samverkan

till vem tjänsterna skall tillhandahållas eller på vilket sätt kommunen skall tillhandahålla dem.

I propositionen anges att ”det kan handla om tjänster som en yngre frisk person utan funktionshinder kan utföra själv, exempelvis byta glödlampor och tunga lyft. I de fall servicetjänsterna kan antas förebygga skador, olycksfall eller ohälsa, även genom att på ett påtagligt sätt bidra till den enskildes psykiska eller fysiska välbefinnande, bör kommunerna beredas möjlighet att erbjuda dem som servicetjänster. Som sådana tjänster nämns promenader. Tjänster som normalt sett även yngre personer behöver anlita hjälp för avses inte omfattas av begreppet servicetjänst.

Kommunernas befogenhet att erbjuda servicetjänster bör omfatta personer som fyllt 67 år men kommunen beslutar vilken åldersgrupp bland dessa som skall omfattas av en viss tjänst. Olika slags servicetjänster kan erbjudas olika åldersgrupper, t.ex. fallförebyggande som byte av glödlampor till alla över 67 år och städning till alla över 75 år.

Den kommun som väljer att tillhandahålla servicetjänster åt äldre skall beakta likställighetsprincipen. Det innebär att alla kommuninnevånare över en viss ålder skall kunna få servicetjänster utförda på samma villkor oavsett var i kommunen personen är bosatt. Det är således inte möjligt att bara för vissa kommun- eller stadsdelar inom en kommun att erbjuda servicetjänster utan föregående behovsprövning.

”Även om kommunen väljer att erbjuda servicetjänster så inskränks inte skyldigheten att tillhandahålla hemtjänst enligt 4 kap. 1 § SoL. Enligt propositionen kan det vid en biståndsprövning enligt SoL inte anses att behovet är tillgodosett genom att kommunen erbjuder servicetjänster. Den enskilde har därför alltid rätt att få en ansökan om hemtjänst prövad som en biståndsansökan”.

I samband med att kommunen lämnar information om de servicetjänster som tillhandahålls och när den enskilde tar del av dem, bör kommunen upplysa om att han eller hon under vissa förutsättningar har rätt till insatser enligt SoL. Detta kan ske genom en enkel muntlig eller skriftlig upplysning.

Behörig nämnd

Servicetjänster är enligt förarbetena ett område som ligger nära och kompletterar kommunernas verksamhet enligt SoL. Med detta som motiv anges i lagen att samma nämnd eller nämnder som enligt SoL 2 kap. 4 § handhar verksamhet enligt SoL också skall handha servicetjänsterna. Därigenom anses risken minska att enskilda inte upplyses om sina rättigheter enligt SoL eller att deras totala hjälpbehov inte uppmärksammas.

Utförare av tjänster och upphandling

Även när det gäller servicetjänster utan biståndsbedömning kan kommunen välja mellan att utföra dem i egen regi eller anlita någon annan. Den senare lösningen förutsätter att kommunen tillämpar bestämmelserna i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU).

Sekretess

Genom att det i lagen stadgas att verksamheten enligt lagen skall handhas av den eller de nämnder som avses i 2 kap. 4 § första stycket SoL, kommer även verksamheten med servicetjänster åt äldre att omfattas av sekretessen enligt 7 kap. 4 § sekretesslagen. I de fall kommunen väljer att utföra servicetjänster i egen regi omfattas den personal som utför servicetjänsten av den tystnadsplikt som följer av nämnda sekretessbestämmelse. Om tjänsterna i stället utförs av t.ex. ett privat företag torde det företagets personal normalt inte omfattas av denna tystnadsplikt, jmf 1 kap. 6 § sekretesslagen. Socialnämnden och företaget är dock oförhindrade att sluta avtal om tystnadsplikt om de så önskar.

Dokumentation och gallring

De uppgifter om enskildas personliga förhållanden som socialnämnden i normalfallet hanterar med anledning av verksamheten med servicetjänster åt äldre är enligt lagens förarbeten inte så känsliga ur integritetssynpunkt att det finns anledning att till skydd för de enskilda införa särskilda bestämmelser om hur verksamheten skall dokumenteras eller handlingar gallras. Det anses för närvarande inte heller föreligga behov av att föreskriva om skyldighet för socialnämnderna att lämna uppgifter om verksamheten för statistiska ändamål.

Avgifter

Kommunerna får en rätt men ingen skyldighet att ta ut avgifter som skall vara skäliga och inte överstiga kommunens självkostnad. Med självkostnad avses kommunens totala kostnader för verksamheter med servicetjänster. Kommunen får differentiera avgiften utifrån den enskildes betalningsförmåga och avgifterna ingår inte i maxtaxan.

Mervärdesskatt

Enligt Skatteverket är den utgående skatt som kommunen eventuellt skall betala en del av den beräknade självkostnaden för kommunen. Den totala avgift som kommunen högst får ta ut av varje enskild person är därmed ett belopp motsvarande självkostnaden inklusive eventuellt utgående skatt som kommunen skall betala.

Överklagbarhet

Ett kommunalt beslut om servicetjänster eller avgiftsbeslut kan endast prövas genom laglighetsprövning i enlighet med bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900).

Den nya lagen träder i kraft den 1 juli 2006

Parbogaranti

I propositionen föreslås också en s.k. parbogaranti med innebörd att det ska förtydligas att i de fall makar, sambor eller registrerade partner båda är i behov av särskilt boende skall med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats på samma boende om de begär det.

Förtydligandet har beslutats av regeringen genom en ändring i socialtjänstförordningen. Ändringen trädde i kraft den 1 juni 2006 (Förordning om ändring i socialtjänstförordningen SFS 2006:287).

Frågor med anledning av detta cirkulär kan ställas till Per-Olov Nylander, tfn 08 – 452 77 94, e-post per-olov.nylander@skl.se, Kristina Jennbert, tfn 08 – 452 78 47, e-post kristina.jennbert@skl.se och Ellinor Englund, Avdelningen för juridik, tfn 08–452 75 46, e-post ellinor.englund@skl.se

Sveriges Kommuner och Landsting
Avd för vård och omsorg
Sektionen för vård och socialtjänst

Ellen Hyttsten

Sabina Wikgren Orstam

Bil. Lagtexter

Lag om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre

1 § En kommun får utan föregående individuell behovsprövning tillhandahålla servicetjänster åt personer som fyllt 67 år.

Med servicetjänster avses tjänster som är avsedda att förebygga skador, olycksfall eller ohälsa och som inte utgör personlig omvårdnad.

2§ För servicetjänster åt äldre personer får kommunen ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnad.

3 § Denna lag inskränker inte de skyldigheter som en kommun har enligt socialtjänstlagen (2001:453).

4 § Den eller de nämnder som avses i 2 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen skall ha hand om verksamhet enligt denna lag.

Förordning om ändring i Socialtjänstförordningen (SFS 2006:287)

2 kap. Riksnormen och skälig levnadsnivå avseende särskilda boendeformer för äldre

2 § För det fall makar, sambor eller registrerade partner beviljas boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) skall med skälig levnadsnivå förstås att båda bereds plats i samma boende, om de begär det.